

AutletJAROSLAV ČEJKA

Nemám rád auta ani autobusy. A už vůbec ne letadla, ve kterých si připadám podobně jako jistě poúnorovej lidoveckej politik a současně kněz vyobcovanej z lůna katolický církve.

Cejtím se v nich totiž (a v tom je ta potíž) až příliš v rukou božích. Mám radši metro, vlaky a tramvaje. Zkrátka a dobře jasný koleje! Já totiž vždycky dával přednost nalinkovanejm cestám a povinnostem. Jenže jedna věc jsou osobní preference a druhá dobový tendence.

Někdy na přelomu sedmdesátek a osmdesátek mi dala má druhá žena poprvé nůž na krk. „Už i Novákovi maj auto!“ řekla svárlivým tónem. „Dokonce žigulíka. Ale mně by stačil i docela malej fiat. Přece se nebudem celej život každej pátek tahat s dětma a bágla-ma tři kiláky od vlaku na chatu a v neděli zase z chaty na nádraží v Ledčku, který je nota bene až za kopcem.“

Zkusil jsem to vyřešit humorem: „To určitě nebudem. Děti rostou jako z vody. Za pár let si budou nosit své věci sami a nám se ulehčí!“

Byl to sice dobrěj pokus, ale nebyl mi nic platnej. Moje žena Kateřina je totiž ještě tvrdohlavější než ta její jmenovkyně ze Zkrocení zlé ženy a já ji na rozdíl od Petručia nikdy nedokázal zkrotit. Takže jsem couvnul a koupil aspoň trabanta, na kterýho mi půjčili rodiče. Ty měli ovšem jednu podmínku. Že občas svezu taky je, protože oni nejen že nikdy žádný auto neměli, ale nezmohli se ani na řidičák.

Ten jsem však neměl ani já. Jako skalní odpůrce osobní automobilový dopravy jsem do té doby o autu neuvažoval ani náhodou. Předeběhnul jsem tak dnešní vyznavače grýn dýlu vo půl století. K mejm favoritům ale nepatřila zelená Gréta, která tenkrát ještě ani nebyla na světě, nýbrž Nikita Chruščov, kterej po svý legendární návštěvě Spojenejch států mluvil o Američanech jako o národu na kolech. Současně ovšem prohlašoval, že Sovětskej svaz se nikdy nevydá stejnou cestou, protože zajistí všem občanům Sovětskýho svazu dostupnou a spolehlivou hromadnou dopravu. A to jak autobusovou, tak železniční a leteckou.

Já si Nikity Chruščova cenil už vod chvíle, kdy na nočním zasedání XX. sjezdu ÚV KSSS odhalil a podrobil kritice kult osobnosti Josifa Vissarionoviče Stalina. A vod tak zvaný karibský krize, kdy spolu s Kennedym zabránili třetí světový válce, která byla tenkrát na spadnutí, jsem ho začal až nekriticky vobdivovat. Jenže Dží Ef Kej za svou kritiku rostoucí moci americkýho vojensko-průmyslovýho komplexu a za souhlas se zrušením americký vojenský základny v Turecku zaplatil krátce nato životem a Chruščov za svůj souhlas se stažením sovětskejch raket z Kuby odvoláním z funkce

vo pár let pozdějc. Dodnes si myslím, že kdyby byl bejval generálním tajemníkem ještě v roce 1968, nedošlo by k srpnový invazi vojsk Varšavský smlouvy do Československa a tím pádem ani k následný likvidaci tak zvanýho Pražskýho jara. Ale jeden můj dávněj redakční kolega říkával, že myslet znamená hovno vědět, a já mu dávám za pravdu.

Když jsem pak po letech navštívil zem, kde zítra znamenalo včera, osobně, viděl jsem, že Nikitova dopravní vize se do jistý míry naplňovala i za éry Leonida Brežněva. Vnitrostátní letenky tam byly za pár rublů a v letadle z Moskvy do Jalty, kde se za druhý světový války konala ta pověstná konference Růzvelta, Čerčila a Stalina, vo kterým prej slavněj britskej premiér mluvil jako vo strejčkovi Džouovi, s námi letěla i selka se živou husou v kleci. Jenže aut v moskevskejch ulicích už tenkrát přibíjvalo rychlejc než těch letadel. Inu, odříkanýho největší krajíc, říkala moje sudetská babička. Ale taky ráda říkávala, že handle jsou mandle.

A nebyla sama. Jenže handle byly v tý době zakázaný. A tak ten germanizmus, kterej stejně jako slovo kšefty znamenal soukromý obchodování, upadnul časem v zapomnění. I když to byly zlatý slova.

Jenže dneska, když slyším tohle slovní spojení, se mi vybaví spíš věta „Oldřichu, poslouchej zlatý slova soudruha Mírka!“, kterou pronesl kdysi dávno v Klubu spisovatelů slavněj českěj prozaik Ladislav Fuks poté, co tehdejší vedoucí oddělení kulturní politiky ÚV KSČ Miroslav Müller odpověděl na otázku básníka Oldřicha Vyhliďala, proč ještě nedostal titul národního umělce, slovy: „Protože moc chlastáš, Oldo!“ Což ovšem z úst člověka, kterému se přezdívalo kat český kultury a kterej tu domělou křivdu utápěl veřejně v ruský vodce a soukromě ve skotský whisky, znělo obzvlášť bizarně.

Ale čo bolo, to bolo, jak říkával major Terazky ve Švandrlíkových Černých baronech. Dneska jsem starobní důchodce, kterej sice netře bídu, ale vyskakovat si taky nemůže.

Nakonec jsem za svůj život vystřídal patnáct profesí a šest aut. Po trabantovi jsem měl ještě tři škodovky, zelenou, červenou a žlutou, a nakonec i malýho červenýho Matýska, jak jsem říkal svému kapesnímu Chevroletu Matiz. Ale i s tím jsem se musel rozloučit.

Takže teď už jen vysedávám u televize, zírám na její obrazovku jak macarát jeskynní na východ ze svý sluje a když už mě z toho bolejí voči, protože se mi rozpadá sítnice a vrací se mi šedej zákal, zavřu je a jenom poslouchám reklamy, reportáže a rozhovory. Tomu říkám balzám na nervy! Už jen to, jak ta televizní čeština rozšiřuje mý jazykový vobzory.

Tak například v dobách mýho zelenýho mládí se volávalo *Hurá!* Naštěstí ten zastaralěj pokřik, trapně připomínající ruský *Urál*, vystřídalanglický *Vau!*, snadno zaměnitelný s *Au!*, který se mi přitom dere na rty.

A takovejch *cizákismů*, co se na nás valej jako ta příslovečná

pohádková kaše, je *hafo*. *Oupen* funguje místo slova votevřený, *fast fůd* místo rychlýho občerstvení, *super star* zastínilý velký hvězdy, *hot dogs* vytlačily párky v rohlíku a *fast kurty* starý dobrý automaty typu dávno zrušený Koruny.

Velkej podíl na tom úžasným jazykovým vobohacení českýho lidu má samozřejmě i reklama. Její *ultimátní* výrobky korunujou dílo spolu s novinářskejma a politickejma *podkástama* a *narativa-ma*. Přiznávám se bez mučení, že coby senior žijící na venkově a disponující jen dávno překonaným technickým vzděláním na stavební fakultě v dobách slavnýho docenta Servíta, jsem se dlouho mylně domníval, že narativ je nějaký projímadlo. Ale když jsem se k tomu sebekriticky přiznal na fejbůku, dostalo se mi vod některěj čtenářů ujištění, že jsem se nemejlil.

Jenže já vím své! Uvědomuju si, že v boji s větrnejma mlejnama plíživý jazykový okupace hanebně prohrávám. Dlouho jsem například nevěděl, co znamená slovo *outlet*. A teprve když jsem během letošního rozmarnýho léta (Vladislav Vančura by nevěřil svejmu vočím a natožpak uším) dostal po nočním příváláku smyk a po krátkém střemhlavém letu skončil i se svým autem napíchnutý jako jednohubka na betonovém sloupku dva metry pod vozovkou silnice, po který se valila kalná voda, pochopil jsem význam toho cizího slova v jeho mně utajeným rozsahu. Matýska jsem postoupil k ekologický likvidaci a zařek se, že za volant už v životě nesednu.

„Ale proč?“ zeptala se mě má nezkrotná Kateřina.

„Protože se nechci proslavit tím, že se vobjevím na televizní vobrazovce jako senior, kterej jel dvacet kilometrů po dálnici v protisměru.“

„Ale dyť ty jsi v žádným protisměru nejell!“

„To se mejlíš,“ řekl jsem a pocítil obrovskou úlevu. „Já blbec jezdil v protisměru po celej svůj život. Ale s tím je teď, miláčku, jednou provždy konec! Týchle pohádce už odzvonil tvrdý reality zvonec. Přestávám si brát servítky a vohlížet se na kliky! V literatuře i v politice!“

„Jen aby sis zas nenatlouk hubu, jako už párkrát,“ starala se má žena. „Taky by tě za to mohli zavřít!“

„Nic jinýho bych si nepřál! Já bych jim tu jejich žalobu rozcupoval jak Jiří Dimitrov, kterýho nacisti žalovali ze založení požáru Říšskýho sněmu! Ty ho nakonec taky museli osvobodit!“

„Marjá panno,“ řekla má žena a pak, ač ateistka, sepnula ruce a zvedla oči k nebi, „za co mě tak trestáš? Dyť voni ho zavřou!“

„Možná,“ řekl jsem asertivně. „Zavřít můžou, ale pustit musej! A já bych to tomu jejich čtyrspolku osladil jak mražený kafe. Nap-sal bych v tom kriminále svou životní knihu. Ale žádnej Mein Kampf jako Hitler, kterej chtěl po Němcích, aby mu na deset let svěřili Německo, že pak budou koukat, co jim z něho udělá. A taky že pak koukali. To naši vůdcové žebraj vo pouhý čtyři roky. Ale já jim je nedám! Ani ty čtyři. Už ani rok!“

Ilustrační foto: Ivo Havlík

PROSINCOVÉ TEZE

PETR ŽANTOVSKÝ

Jak se lze dočíst v encyklopediích, prosinec je podle gregoriánského kalendáře dvanáctý a poslední měsíc v roce.

Má 31 dní. V římském kalendáři byl prosinec desátým měsícem (proto se jmenuje v různých cizích jazycích december, podle decem = deset). V roce 153 př. n. l. byly přidány ještě další dva měsíce.

Název pravděpodobně pochází od slova „prosiněti“ (problesknout), což znamená, že se jedná o měsíc, kdy slunce už jen občas prosvítne (probleskne) mezi mraky. Může ale být odvozen též od slova siný (modravý, šedivý), či od slova prase, jelikož tento měsíc je obvyklým časem zabíjaček.

Osobně bych se přikláněl k poslednímu výkladu. Nejen pro ty zabíjačky, ale také že v našich zemích není o prasata nouze, a to nejen v prosinci. A mimochodem, nejsme v tom zas tak sami. Příkladně Chorvaté tento měsíc nazývají prosinac. Asi nejpoetičtější a zároveň nejpraktičtější zní prosinec v běloruštině: Sni-ežaň.

Nicméně v tomto měsíci se odehrálo velice mnoho zajímavých událostí. Příkladně 29. prosince 1989 byl aklamačním hlasováním tehdejšího parlamentu zvolen prezidentem Československé socialistické (sic!) republiky Václav Havel. Pronesl tehdy tento slib: „Slibuji na svou čest a svědomí věrnost Československé socialistické republice. Budu dbát blaha národů a národností v ní žijících, své povinnosti budu konat podle vůle lidu a v zájmu lidu a zachovávat ústavu a ostatní zákony.”

Tento slib (k jehož autorství se později přihlásil Pavel Rychetský, což je - jak víme i z nedávné minulosti - samozvaný Brouk Pytlík české legislativy) byl přijat ústavním zákonem č.182/1989 pouhý den před tou volbou, aby Havel nemusel, tak jako před ním třeba Gustáv Husák, slibovat věrnost socialismu.

A rovněž jediný den před volbou, tedy 28. prosince, byl přijat zákon o kooptování nových poslanců zákonodárných sborů, který umožnil, aby v následujícím období do parlamentu napochodovali lidé, kteří neprošli žádnou volbou. Tak bizarně tedy započala ta naše slavná demokracie, krásná, středisková. Věru demokraticky. A pak se divte té prasečí etymologii.

A propos, v té souvislosti nelze nepřipomenout slavné přikázání z Orwellovy Farmy zvířat: „Všechna zvířata jsou si rovna, ale některá jsou si rovnější.“

Náš lid ovšem, dávno před Havlem i Orwellem, dobře věděl, že prosinec věští mnoho užitečného pro časy jarní či letní. Tak vznikla různá pořekadla, obvykle se týkající úrody a tedy dostatku hmotných rezerv, moderně řečeno.

Příkladně „V prosinci-li zima, sníh-li hojně lítá, hojnost všady bývá žita.“

Nebo „Je-li v prosinci Mléčná dráha jasně a zřetelně viděti, bude rok budoucí úrodný; je-li však částečně viditelná, nebude mnoho obilí a vína.“

BÁSNÍK JAKO KNĚZ - Skromná práce průkopnická a příkladná

Nevim, nakolik si **Petr Kukal** a Teologická fakulta Jihočeské univerzity uvědomují, že vydání diplomky **BÁSNÍK JAKO KNĚZ, Teologická interpretace skladby Vítězslava Nezvala Z domoviny za využití metod poetické teologie** (Jihočeská univerzita, Teologická fakulta, edice Scientia 10, České Budějovice 2022, 56 s.) je čin průkopnický a iniciační.

Autorovi se nepodařilo nic menšího než objevit, že třetí z trojice zahrvaných Nezvalových básnických skladeb (Stalin, Zpěv míru, Z domoviny) nelze tu třetí odbýt jako dílo básnicky chatrné a jen nadbíhající soudobé nekulturní ideologii.

Petr Kukal na základě básnických obrazů motivicky zakotvených v „tradiční moravské lidové zbožnosti katolické provenience“ dokázal dospět k přesvědčivému závěru, že básník ve snaze o „dialektickou syntézu“ křesťanství s ideologií vize beztrždní společnosti vytvořil jedinečnou skladbu.

„Od raného dětství formovaný mentalitou moravské lidové zbožnosti katolického tvaru nedokáže svou představu konečného osvobození a především proměny člověka vystavět na jiném

Případně lakonicky: „Jsou-li v zimě po cestách ledy, podaří se výborně zeli.“

Lid je moudřejší než všichni politici, protože dobře ví, že od nikoho nic zadarmo nedostane.

Pro nás ovšem má prosinec též jednu hodně silnou pachuť. Prvního prosince 2009 totiž vstoupila v platnost Lisabonská smlouva. Dokument, jímž jsme předali značnou část své národní suverenity do rukou nikým nezvolené eurounijní administrativy. Zejména orgán zvaný Evropská komise vzniká zhruba stejně „demokraticky“, jako první poli-

PROSINEC může být odvozen od slova prase, jelikož tento měsíc je obvyklým časem zabíjaček. Foto: Ivo Havlík

stopadový kooptovaný parlament. A přitom tato Komise má zdaleka nejvíc pravomocí v celém ústředí EU. Je de facto evropskou vládou, která vydává nařízení a směrnice mající sílu i povahu eurozákona. Ten pak projde jako nůž máslem skrze sešikované bratrstvo v Evropském parlamentu a začne mít platnost ve všech členských zemích Unie.

Příčemž, jak je známo, sám Evroparlament nemá zákonodárnou iniciativu. Slouží vskutku jen k jakési zdánlivé legitimizaci kdejaké zhůvělilosti, jež vznikne v hlavách eurokomisařů. Mimochodem je docela příhodný ten název Evropská komise a z toho odvozená funkce eurokomisaře. Silně připomíná někdejší vládu Sovětského svazu, která se až do roku 1946 nazývala Rada lidových komisařů SSSR. Jako by

půdoryse, než je právě duchovní a hodnotová mapa křesťanství“. A to směle právě v době ostrého pronásledování katolické církve!

Kukal není první, kdo si povšiml vysoké frekvence motivů katolické zbožnosti u Nezvala. Sám jsem zaznamenal a nesmlčel, že v mnoha Nezvalových knihách zvoní klekání, například i ve verších inspirovaných zážitky z Benátek. Nedokázal jsem však domyslet, co to znamená pro plné porozumění básnickově obraznosti a jak mocný je v tom argument proti vulgarizujícím výkladům jeho díla.

A tak až nyní díky Petru Kukalovi je jasno, že je třeba znovu důkladně přečíst zejména právě zatracované Nezvalovy knihy, například i poemu Stalin, z níž jsem už citoval sloku, kterou obdivoval velký (nikoli náhodou katolický) básník Jiří Kuběna: „Svět, vidte, pane Goeringu, / hrál jako cikán na jedinou strunu, / chtěl dostat Rusko s vámi do ringu / a sám si sednout na tribunu“.

Jsou snad takové dalekozorné pronikavé verše od Nezvala ojedinělé?

MILAN BLAHYNKA

mimoděk komise evropská upomínala na dávné předobrazy a vzory.

Skoro osudově pak lze brát fakt, že Evropské unii se ruský říká Jev-rosojuz. A jiná názvoslovná pikanterie: při schvalování Lisabonské smlouvy se Velká Británie zásadně postavila proti návrhu, aby byla ustavena funkce evropského ministra zahraničí. Bruselská chytrá horá-kyně tedy vymyslela pojem náhradní: „Vysoký představitel Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku“. A pak že v tom Bruselu nemají smysl pro humor.

Mluvíce o demokracii… Lisabonská smlouva nevznikla zdola, z vůle obyvatel členských zemí, nýbrž shora, tedy administrativním příkazem. V některých zemích o ní rozhodovalo všelidové hlasování, jinde parlamenty. Znáám je příběh opakovaného referenda v Irsku, když po prvním neúspěchu si evropská vrchnost vynutila referendum druhé, o jehož férovosti si nejspíš můžeme nechat leda zdát.

Velmi poučný je též proces ratifikace českým parlamentem. Velice dlouho nás tehdejší předseda ODS a premiér Mirek Topolánek hýčkal ujištěními, že jeho strana nikdy nepřipustí přijetí Lisabonské smlouvy a odevzdání národních kompetencí do unie. Načež velice aktivisticky vystoupil před senátory a poprosil je, aby laskavě pro tu smlouvu zvedli ruce.

Kdyby to nebylo tak smutné, mohlo by se říci, že v tom nechyběl kus typického švejkovství. Tak jako tak, od toho dne už nejsme svéprávný stát, nýbrž kolonie. Měli bychom si to připomínat při každém blackoutu, které nás v důsledku absurdní energetické politiky EU bezpochyby čekají.

Nu a závěrem, jako již tradičně, si připomeňme některé dny, které jsou považovány za významné. Od 9. prosince 2003 je to například Mezinárodní den proti korupci. O dva dny později, 11. prosince, máme Mezinárodní den hor, jež vyhlásila OSN a vznikl z iniciativy organizace pro zemědělství a výživu. Smyslem tohoto dne je údajně podpora trvale udržitelného rozvoje hor a horských

oblastí i za cenu omezení turistiky. Viktor Dyk, velký průkopník českého turismu, se obrací v hrobě. A do třetice 29. prosince. Na ten den OSN vyhlásila Mezinárodní den biologické rozmanitosti (roku 1994). Bylo to přesně rok poté, co byla podepsána Úmluva o biodiverzitě. Tento den je jedním z oslavných dnů naší planety a informuje nás prý o rozmanitosti druhů.

Nu, myslím, že o rozmanitosti druhů věděli dávno před OSN slavní přírodovědci, třeba Carl Linné. Ale zase neměli tu bumážku o biodiverzitě.

Tak aspoň, že už za dva dny na to je Silvestr. Bojím se jen, aby ho OSN, EU nebo jiná věrchuška mezitím neustanovila mezinárodním dnem abstinence.

Přečetli jsme přes rameno

První cirkus pod střechou

Prvním českým cirkusem se stal v polovině 19. sto-

letí@ podnik Josefa Beránka a jeho syna Emanuela na Dobyčtím trhu.

Josef Beránek jako invalida vystupoval už roku 1819 se svými provazochodeckými kumšty na území dnešní Prahy. Protože však čeští komedianti směli vystupovat pouze mimo metropoli, muselo to být za hradbami, konkrétně na parcelách barona Wimmera v pozdějším Karlíně.

Do města se Beránek dostal díky sňatku. Ve dvacátých letech 19. století vystupoval pro vdovu Dallmay-erovou na Barvířském ostrově (dnes Žofín) a po svatbě podnik získal. V roce 1843 předvedli – už se synem Emanuelem – na Josefském place tanec s koňmi, siláka Vondříčka, žongléry či cvičeného buldoka.

Pro svůj Národní cirkus používal Emanuel Beránek také název Cirque Olympique. Dal pro něj přestavět dřevěný Salle Romaine na Dobyčtím trhu, dnes Karlově náměstí.

Cirkusy v té době hrály v dočasných dřevěných stavbách – tak tomu bylo ostatně už počátkem 19. století v případě cirkusu Kryštofa de Bacha na Josefském a Hyberském place, dnes spojených náměstím Republiky, anebo na Rejdišti na staroměstském nábfěží.

Pro tyto budovy se nehodí označení bouda. Šlo o divadelní scény zpravidla s oválným nebo obdélníkovým centrálním prostorem (kvůli drezuře koní), kde bylo dost místa pro komponované cirkusové programy.

A tak se bíle natřená dřevěná jízďárna naproti Černému pivovaru stala nakrátko – mezi 8. prosincem 1849 a 12. dubnem 1850 – prvním „stálým“ českým cirkusem v Praze.

Hanuš Jordan: Orbis Cirkus
Nakladatelství Akademie múzických umění (NAMU)

NOVÝM PŘEDSEDOU UČS JE PETR ŽANTOVSKÝ

HLEDÁ SE PROSTOR PRO KNIHOVNU KARLA SÝSE

Unie českých spisovatelů vstupuje do 25. ročníku své existence, byla založena v roce 2001. Na valné hromadě 23. listopadu bylo zvoleno její nové předsednictvo. To vzápětí vedení spolku jednomyslně svěřilo doc. Mgr. Petru Žantovskému, Ph.D.

Nový předseda se vyslovil pro spolupráci s jinými literárními svazy a prostřednictvím Slovenského domu v Praze se spisovateli ze Slovenska, navrhl zřídit Knihovnu Karla Sýse, zakladatele UČS a jejího týdeníku. Do knihovny chce vložit svoji bohatou sbírku poezie českých a slovenských autorů. Knihovnu hodlá obohatit rovněž vdova po Karlu Sýsovi, Jana Sýsová. Do knihovny by měla mít přístup i veřejnost, bude se pro ni hledat vhodný prostor.

Petr Žantovský (na snímku s mikrofonem) se narodil 15. května 1962 v Pardubicích, v roce 1988 absolvoval Fakultu žurnalistiky Univerzity Karlovy. Působí jako novinář, publicista, spisovatel a vysokoškolský pedagog. V roce 2017 mu prezident České republiky Miloš Zeman udělil Medaili 1. stupně Za zásluhy v oblasti kultury a školství.

Na stránkách LUKu letos publikoval dvanáct kulturně-politických fejetonů, v tomto vydání vychází poslední. Vydal více než třicet knih, poslední mu vyšla letošním létě v nakladatelství Beskydy pod názvem Svět zírka? Je to soubor esejů a dokumentů k 85. výročí nacistické okupace. Před několika týdny založil internetový Deník Čas (denikcas.cz)

**

Předsednictvo UČS od 23. listopadu pracuje ve složení: Michael Doubek, Eva Frantinová, Ivo Havlík, Jan Kristek, Alexej Mikulášek, Jan Poláček, Michal Polický, Petr Sak, František Sarna, Zdeněk Štefek, Jaromír Šlosar, Stanislav Zeman, Petr Žantovský. Pověřeným členem předsednictva je Zdeněk Štefek.

Fotografie z valné hromady: Ivo Havlík

SVODKA

TO JE ČTENÁŘ! Prezident Ukrajiny patří k tzv. rychlým čtenářům. V češtině vydané Prokremelské pohádky stihl přečíst během patnáctiminutového rozhovoru s českým ministrem zahraničí. „Musím říct, že se mu to velmi líbilo, zaujalo ho to,“ řekl pražský pohádkář. Jan Lipavský báchorky vezl i pro své kolegy - ministry zahraničí. Zbytečně, na domluvené společné zasedání v Kyjevě se žádný další přijet neobtěžoval.

O KARLU MALICHOVÍ. Pod atraktivním názvem MALICHŮV SAKUMPRÁSK napsal Karel Šrp a David Voda vydal v malé řadě své edice Rub jedinečnou studii o Malichových drátěných plastikách z let 1976-1988. Šrp přesvědčivě ukazuje, že Malichovy plastiky svým vnitřním světlem, vjemem nepředmětnosti, hypersenzibilitou, protiklady v jednotě a transpozicí nejvěsednějších zážitků do nadsmyslných oblastí znamenají přelom ve vývoji českého a středoevropského umění. Janem Herynkem vzorně bibliofilsky vypravená knížečka kapesního formátu vyšla v říjnu 2024 a určitě přispěje k tomu, aby byl Malich oceňován ve své vlasti neméně než v zahraničí.

OCEŇENÍ. Cenu rektora Univerzity Pardubice prof. Libora Čapka za popularizaci získal doktor filozofie Ivo Říha, proděkan Fakulty filozofické. Oceněna byla jeho dlouhodobá koncepční popularizace literární kultury pro širokou veřejnost.

PRYČ S NÍM, BYL ZÁLETNÍKEM. Boj o Puškinův pomník v rámci ukrajinskými zákony vyhlášené dekolonizace v Oděse trvá. Argumentem pro jeho snesení je i básnickovo vášnivý, byť velmi krátký, vzplanutí k Alžbětě Voroncovové, polské manželce knížete Voroncova. Cestopisné bedekry (viz ilustrace z nich) lákají k návštěvě Voroncovského paláce a průvodci turistům ukazují konkrétní okno, přes které Puškin navštěvoval svou milou. Fanatici považují za nepřipustné, aby záletník měl svůj pomník.

VLÁČILOVI. V Českém Těšíně (okres Karviná) byla odhalena pamětní deska Františku Vlácilovi. Na adrese Čapkova ulice č. 9 je pod bustou umělce a symbolem filmové klapky napsáno: „V tomto domě se narodil významný český režisér, scenárista, malíř a grafik František Vlácil. - 19. 2. 1924 - 27. 11. 1999.“ Desku vytvořil sochař Martin Kuchař.

DOŽÍT VE VIETNAMU. Vietnam je zemí, kde bych dokázal žít. Možná ještě ne dnes, ale v době, kdy se mi přiblíží penze, již zcela určitě. V téhle zemi nervózního podnikatelského životního tempa zbude stále dostatek míst, kde jenom dvakrát denně projede plochá loďka s nabídkou kuřat, melounů, piva a ananasů, míst, kde vám papoušci nakukují do vzdušné bambusové místnosti, kde s dalšími pijáky bambusového vína v hamácích čekáte na sestřičku smrt, opojnou jako šťáva z mravců a vlhkou jako sosák malarického komára - píše legenda české diplomacie Hynek Kmnoniček v právě vydané knize Země, které už nevydávají víza (brněnské nakladatelství Na stole, 2024).

BLAHYNKA A NEZVAL. Ptal se tě někdy někdo, jestli napíšeš ještě nějakou životopisnou knihu? - Nejen, že se mě ptali, ale rovnou mi i navrhovali. Třeba Nezvala. On tedy ještě pořád žije Milan Blahynka, patrně největší znalec Nezvalova díla i života, navíc člověk, který má dost neakademickou zálibu v drbech, respektive ve věcech, které „nenajdeš v učebnicích“. Ale mám podezření, že je pro Nezvala až příliš zaujatý, jestli rozumíš, co tím chci říct. (Ptá se Milan Ohnisko Martina Reinera v knize REINER, Nakladatelství Torst, 2024)

HOLD BOBOŠÍKOVÉ. Čtyřiačtyřicet osobností vědy, politiky a kultury poblahopřálo Janě Bobošíkové k jejímu životnímu jubileu v knize #freespeechabsolutist + Jak Janu Bobošíkovou ještě neznáte. České úvodní slovo napsal Miloš Zeman a slovenské Juraj Blanár. Do knihy sestavené Hanou Lipovskou a vydané Nakladatelstvím Olympia, 2024, přispěly také Kateřina Konečná a Monika Hoření.

PATRONI VINAŘŮ. Brněnské nakladatelství Universitas (2024) našlo, že víno má 13 patronů, nepočítaje bohyně vína. Posloupnost jejich místa ve vinařském roce prý není snadné vyřešit, neboť „žel, Bohu, na nebesích dodnes vládne falokracie, místo vaginokracie“. Výpravnou knihu Jaroslava Maliny pod názvem Patroni vinařů bohatě ilustruje 17 českých a moravských výtvarníků.

VÍTĚZÍ CZECHIA. PhDr. Libuše Čizmárová, CSc., se dlouhodobě věnuje otázce jednoslovných jmen České republiky. Nakladatelství Akademie vydalo sešit (24 stránek formátu A5) Jak se jmenuje naše vlast. Autorka věří, že kromě jednoslovného Česko je na „dobré cestě“ Czechia. Ve dvou listopadových utkáních hráči našeho fotbalového reprezentačního mužstva měli právě tento název na dresech.

KE KNIZE ZÁSTĚRA. Tiskne se čím dál více kuchařských knih. Zřejmě nejdražší nyní vydává nakladatelství Šulc a Švarc. Kuchařka Jana Punčocháře je už předem nabízená s půltisícovou slevou. Původní cena byla 2499 Kč. Čtenář ke knize dostane zástěru pražské restaurace U Matěje.

STŘEDOMOŘÍ. Nic neuvolní erotické napětí tak jako studium historie. O tom, milý čtenáři, něco vím, věř mi. A tak se spolu vydejme na dobrodružnou výpravu po zažloutlých stránkách úctyhodných knih - píše Petr Šmíd v drobné knížce Středomoří (Malvern, 2024). Středomoří, či též Středozemí, je jednou z oblastí, kde vznikly první civilizace. Vyprávění však začíná u básnického cestopisu Leningrad od Jarmily Glazarové.

PRVNÍ AUTO V PRAZE. Neměl ho nikdo jiný, než autor nejtemnějšího pražského románu Golem, tedy Gustav Meyrink (1868-1932). Vůz koupil v roce 1897 ještě coby bankéř původního příjmení Meyer. Píše to říjnové vydání magazínu Prahy 1 JEDNA.

Bohumila Sarnová

Procházka v listopadu

Do široka se otevřelo nebe
šedými mraky těžké.

Drobounká kurzíva
vrabčích stínů
tůkala do šípkových
rudých teček
a nad hlavou se ve vírech
svíjel vítr.

I šátek se vlnil okolo krku
solidárně s pověřtřím.
Kroky krupavě prošly
zmrazky louží.

A zem vypadala
jako velký dortový korpus
čekající na svůj příděl šlehačky.

Na večer

Okolo plotů
sněžné duny
mrazivé skřípění
ledových stop.

Zas poznávám
co zima umí.

V pochybách jsem
zda je mi vhod.

Pletený šál
posbíral mlhu.

Jak pájkou mráz
ji stmelil.

Na oheň přiložím
pozvednu sklenku
do níž jsi již
víno dolil.

A zase ta zima

Vůbec se nechce
o tom psát
že venku zima vládne.

Prsty jsou zkřehlé
od mrazu
v konvici zlatý čaj
sládné.

A den je krátký
jako dech
jak pára vzdechu
ze rtů.

Krajina s bílou polevou.
Korpusy kyprých dortů.

Krajina spí

Asfalt silnice
jediná černá linka dnes.

Jinak kolem dokola
stříbřitá mlha
všech odstínů.

Táhlý bílý šál nad vodou

a v něm utkané
bizarní tvary letitých buků
jako roztažené prsty ruky
mohutného obra.

Remízky v měkkém
vatovém hnízdě luk
a tiché šumění
s jemnými doteky
chladného deště.

Když se naklonil den k západu
podávala si tma
s mrazivou mlhou ruce
v nepostřehnutelném gestu
nad usínající krajinou.

Mlha

Nad strání zelenou
nad cestou prašnou
vzdouval se cár mlhy
s představou jasnou.

Že až se vyloupne
z pochmurna den
odletí nad lesy
nad louky – ven.

Aby zas navečer
s krůpějí rosy
usedl nad krajem
co klobouk nosí
z mlhavých závojų
a z písní kosích.

Opuštěná hnízda

Přešli jsme hory
cest bezpočet
viděli smutek
v dětských očích.

Drželi jsme v rukou chléb
drobky házeli do tůní rybám.
V osení počítali hnízda.
Do sta jich bylo skryto
na sta opuštěno.

Nad stromy vzlétli ptáci
a písní se loučili s podzimem.
Suché chomáčky
rozfoukané větrem
mizely v rozorané zemi.

Cest je bezpočet.
K horám vedou pěšinky úzké.

Pocit ze zimy

Oslnivě začal den.
Ne sluncem.
Bílým příkrovem.
A nad hlavou se vítr točí
na hejno vrabců
kosí sočí
že sezobou jim
všechen mák.

Zima je tady
je to tak!

Madona s Jezulátkem

MIROSLAV KANTEK

J tady překrásný západ slunce...

Touhle větou začala moje povídka, spíš taková imprese, jíž jsem se tenkrát před lety trapně snažil nastavit zrcadlo svým pocitům, své depkoidní melanžce v těch horkých letních měsících roku devětašedesátého, které jsem trávil coby frekventant Poddůstojnické radiistické školy v tehdejších kasárnách v Klecanech, zatímco mí vrstevníci v civilu se připravovali na střetnutí s tehdejší politickou mocí opřenou o sovětské tanky...

V těch Klecanech byl skutečně překrásnej západ slunce, a já při tý svý impresi, při tom zapadajícím slunci a těch fialově narůžovělých oblacích někde nad Kralupama, jsem si vybavoval obraz Madony s Jezulátkem, co mi doma visel nad manželskou postelí, která mi zůstala po mých zesnulých prarodičích, a ta Madona s tím svým Jezulátkem byla situována do fialově narůžovělé krajiny, která mi byla podivně tajemná a jakýmsi hlasem ke mně zpívala, a já tu melodii nebyl schopen rozluštit, protože to byly tajemné akordy Nebe toho Středního východu, co se to tam kvůli náboženství, ale hlavně kvůli tomu území, pořád řeže, a ta krajina s Madonou a Jezulátkem ke mně zpívala podivnými neslyšnými tónama, i když jsem tolerantně nevěřící,

a já na svým kolem co jím dneska občas projíždím Klecanama, si vybavuju, jak tam tenkrát v kasárnách lampasáci chlastali na vítězství nejen nad kontrarevolucí, ale i ze svý frustrace, protože v srpnu šedesátýho devátýho to naše armáda zase pomohla prohrát tehdejší politický reprezentaci,

a ono se to snad ani vyhrát nedalo, když mezi lampasákama byli takoví borci, jako třeba major Slížek, kterej nám při Politickým školení mužstva předčítal z Rudýho práva, že si »z toho tady nenecháme dělat žádný hydepárk!«,

jenže tehdejší budoucí eventuální disidenty stejně nepřesvědčil a oni při nekonečných debatách nepřesvědčili jeho, akorát Vojta Šplichal, dělník z ČKD, nám na cimře vykládal, že v osmašedesátým nešlo o žádněj socialismus s lidskou tváří, nýbrž o to, aby tady socialismus nebyl vůbec,

a tak tedy přišel ten horkej jednadvacátěj srpen roku šedesátýho devátýho a do ulic vtrhla »lůza a kriminální spodina«, jak nám předčítal z Rudýho práva major Slížek, aby dlažebními kostkami demonstrovala svou nechuť ke stávající politický moci, ale politická moc proti tý lůze vyslala armádní obrněnou pěst a taky

z Klecan prapor nejtvrdších mazáků, a s nima šel z naší Péčešky bažant Pospíchal, kluk jak hora, jak Špilberk, zpod něhož přijel do Prahy na vojnu,

a pak byla lůza tvrdýma mazákama i brněnským vojínem Pospíchalem rozehnána a vojín Pospíchal se nám svým brněnským hantecem nadšeně chlubil, jak v pasáži automatu Koruna, kam jsem s dědou chodíval na senzační párky, jednomu takovému šmejdovi nastříkal slzák do očí, a vojín Pospíchal, i prapor mazáků, dostali za odměnu opuštěák, <žádná>a pak v Praze nastal klid, pod kterým, jako pára pod pokličkou, probublávala nenávist i k nám, bezmocným a nevinným základákům,

a v tý době se projevila schizofrenie společnosti, protože my základáci jsme nesměli do Prahy na vycházku, ale zato jsme tam museli, abysme s příslušníkama VB pomáhali zachovávat pořádek v ulicích, a já se divil, proč si před náma, obyčejnýma vojčlama, fotí a dědkové odplivujou,

a tím víc jsem se pak divil, když jeden mladej příslušník, se kterým jsem nahoře na Václaváku před hotelem Jalta držel hlídku, během který mi nadšeně vykládal o modelech autíček a vláčků, se najednou ve čtyři hodiny ráno rozeběhl na druhou stranu Václaváku, kde před automatem Jizerka nějakej vožralej mladoch začal vykřikovat, že komouši jsou svině, tak dlouho, dokud k němu nepřiběhl ten můj milý příslušník a pak ještě jeden příslušník z Vodičkovy ulice a nezkroutili mu ruce za záda a nechťěně mnou doprovázení ho neodvlekli do Krakovský ulice na služebnu, kde ho připoutali k ústřednímu topení, a když ten vožralej vůl pořád vykřikoval něco o komunistických sviních, tak mu vypláchli oči sprejem, a ten blbec pak už jenom bolestivě kňučel,

a mě pak spolu s dalšíma základákama odvážela vojenská Věťrieska zpátky do klecanských kasáren, a cestou jsme se stavili v holešovický hospodě a já jsem tam lemtal pivo s vojínem Peterkou, kterej mi vyprávěl, jak - správně ideově zpracovanej příslušníkama, aby si dával pozor na ty kurvy antikomunistický - jim přivedl pod policajtskej nůž nějakou ušmudlanou holku, která se podělala před jeho samopalem a byla s ním ochotna jít i zadarmo, a on se pak rozhořčeně divil, když ji zkušený příslušníci s posměšky na jeho adresu propustili,

a podporučík absolvent Olmer nám v tý holešovický hospodě marně příkazoval, abysme koukali opět nasednout na korbu Vě-